

KÜLTEPE'DE 1970 (Kt. v/k) KAZISINDA BULUNMUŞ ARŞİVDEN ÜÇ MEKTUP

Murat Çayır*

Makale Bilgisi

Başvuru: 17 Mart 2021

Kabul: 01 Haziran 2021

Article Info

Received: March 17, 2021

Accepted: June 01, 2021

Öz

Eski Asur Ticaret Kolonileri Devri'nde Asurlu tüccarlar ticaret yapmak amacıyla Anadolu'ya gelmişler ve burada büyük bir ticarî organizasyon kurmuşlardır. Bu dönemin ekonomik gelişmeleri ile ilgili en eski yazılı kaynaklar Kültepe tabletleridir. Büyük çoğunluğu Asurlu tüccarların kişisel arşivlerinde ele geçen bu belgeler arasında büyük bir grubu iş mektupları oluşturmaktadır. Bunlar sayesinde Anadolu'da temsilciliği bulunan zengin tüccar ailelerinin firmalarının ticarî faaliyetleri ve tüccarların aile ilişkileri hakkında önemli bilgiler ediniyoruz.

1970 (Kt. v/k) yılı kazılarında bulunan 205 çivi yazılı belge içeren arşiv zengin Asurlu tüccarlardan birisi olan Ennum-Aššur ve ailesine aittir. Metinlerden bu aileye ait firmanın Anadolu'daki çeşitli şehirlerde faaliyet gösterdiği anlaşılmaktadır. Ennum-Aššur'un daha çok maden ticareti ile uğraştığını, yüksek miktarlarda kalay, bakır ve gümüşü sevkiyatları yaptığını

* Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Sumeroloji Anabilim Dalı, mcayir@ankara.edu.tr. Orcid No: 0000-0003-3433-8846.

öğreniyoruz. Bunun yanında balta, çekiç, kemer, ayakkabı, süpürge, yüzük ve zincir gibi eşyaların da ticaretini yapmaktadır.

Çalışmamızda, Ennum-Aşşur arşivinden, ailesi ve ticarî ilişkileri ile ilgili dikkat çekici bilgilerin kaydedildiği üç yeni mektubu tanıtacağız.

Anahtar Kelimeler: Eski Asur Ticaret Kolonileri Devri, Kültepe Tabletleri, Eski Asurca, Kültepe Arşivleri.

Three Letters Found in 1970 Excavation Season (Kt. v/k) of Kültepe

Abstract

During the Old Assyrian Trade Colonies Period Assyrian merchants came to Anatolia to trade and established a large commercial organization here. The oldest written sources about the economic developments of this period are the Kültepe tablets. Among these documents, most of which are found in the personal archives of Assyrian merchants, a large group consists of business letters. Thanks to these, we obtain important information about the commercial activities of the companies of the rich merchant families that have representation in Anatolia and the family relations of the merchants.

The archive, which contains 205 cuneiform documents found during the 1970 (Kt. v/k) excavations, belongs to one of the rich Assyrian merchants Ennum-Aşşur and his family. It is understood from the texts that the firm belonging to this family operates in various cities in Anatolia. We learn that Ennum-Aşşur is mostly engaged in mine trade and shipping large quantities of tin, copper and silver. In addition, it also trades items such as ax, hammer, belt, shoes, brooms, rings and chains.

In our study, we will introduce three new letters from the Ennum-Aşşur archive, in which remarkable information about his family and commercial relations were recorded.

Keywords: Assyrian Trade Colony Period, Kültepe Tablets, Old Assyrian, Kültepe Archives.

Kültepe'de 1970 kazı mevsiminde 205 tablet ve zarf ele geçmiştir. Bunlardan çeşitli konulardaki 114 tablet Prof. Dr. Emin Bilgiç ve Prof. Dr. Cahit Günbattı tarafından AKT 3'te yayımlanmıştır.¹

¹ 1970 arşivinden daha önce yayımlanmış metinlerin yayım yeri için bk. Emin Bilgiç ve Cahit Günbattı, *Ankaraner Kültepe Text III (AKT III)*, (Stuttgart: FAOS, Beiheft:3, 1995), 9, 4. Arşivde henüz yayımlanmamış 60 kadar açılmamış zarf bulunmaktadır. Ayrıca 2001 yılı kazılarında bulunan, Ennum-Aşşur'un karısı Nuhşatum ve Allaku'ya yazdığı bu arşive ait bir mektup (Kt. 01/k 379) tarafımızdan yayımlanmıştır (Murat Çayır, "A Letter of Ennam-Aşşur Son of Şalim-Ahum Discovered in 2001 at Kültepe" *Subartu* 35 (2015), 95-100.

Arşivin sâhibi olduğunu öğrendiğimiz Ennum-Aššur'un, Eski Asur Ticaret Kolonileri Devri'nde Anadolu'da ticaret yapan zengin Asurlu tüccarlardan birisi olduğu anlaşılmaktadır. Sadece bir metinde (Kt. v/k 39:30-32) Asur'a 280 mina, yâni yaklaşık 140 kg. gümüş gönderdiği kayıtlıdır.²

Kültepe'de bulunmuş *lîmu* listeleri sayesinde Ennam-Aššur ve ailesinin Kaniš *kārum*'unun II. tabakasında ticaretle uğraştığını görüyoruz. Buna göre, bu aile, Asur kralları Šarru-kēn, Puzur-Aššur ve Narām-Su'en zamanlarında, yaklaşık 65 yıl kadar ticarî faaliyetlerde bulunmuşlardır.³

Aralarındaki yazışmalardan Ennum-Aššur'un babasının Šalim-ahum; karısının, Asur'da aktif bir iş kadını olduğu anlaşılan Nuhšatum olduğunu öğreniyoruz.⁴ AKT 3, 94'te işlenen Kt. v/k 77 numaralı mektupta Ennum-Aššur'un kardeşlerinden bazılarının isimleri kaydedilmiştir. Mektup, babalarının ölümünden sonra, beş kardeş arasındaki miras konusunu içermektedir. Mektubun yazarı Aziya Asur'daki ağabeyleri Dān-Aššur, Ennum-Aššur ve Puzur-Aššur'a şöyle seslenmektedir:

“Burada beşinci defa kız kardeşimiz şehre geldi. O şöyle diyor: ‘(Miras konusunda) babamızın kararını işiteyim.’ Ben onu devamlı olarak oyalyorum. Ben şöyle diyorum: ‘Ağabeylerim buraya gelsinler..... babamızın (miras konusundaki) kararını hepimiz işitelim.’”⁵

Aşağıda işlediğimiz üç mektup aslında AKT 3'te yayımlanmak üzere ayrılmış, fakat bir karışıklık sonucu cilde girmemiştir.⁶

1. Kt. v/k 57

Mektubun yazarı Nūr-İštar, (arşivin sâhibi) Ennum-Aššur'a, ticarî işleri için bulunduğu Šalatuwar'da, ayrıntı vermeden, karşılaştığı sıkıntıları yazmaktadır.

² Ennum-Aššur'un malî durumunu yansıtan metin yerleri için bk. Cahit Günbattı, Kültepe Tabletleri Arasında Aile Haberleşmelerinden Örnekler”, *I. UHKB* (1990), 130.

³ Ennam-Aššur arşivindeki belgelerdeki ilk *lîmu* Šu-Kubum (KEL A 54), son *lîmu* ise Kapatîya (KEL A 118)'dir (Klaas R. Veenhof, *The Old Assyrian List of Eponyms from Karum Kanish and Its Chronological Implications*, (Ankara: TTKY VI/64, 2003).

⁴ İlgili metin yerleri için bk. Günbattı, “Kültepe Tabletleri Arasında”, s. 130-132.

⁵ ⁵⁾ *a-hu-ú-a a-tu-nu be-lu-ú-[a]* ⁶⁾ *a-tu-nu a-na-kam a-di 5-ši-[šu]* ⁷⁾ *a-ha-at-ni a-lam ta-ak-šu-ud* ⁸⁾ *um-ma ši-it-ma ši-ma-at* ⁹⁾ *a-bi-ni lá-áš-me a-na-ku-ma* ¹⁰⁾ *ak-ta-na-lá-ši um-ma a-na-ku-ma* ¹¹⁾ *a-hu-ni ra-bi-ú-tum* ¹²⁾ *li-li-ku-ni-ma.....* ¹⁴⁾ *ši-ma-at a-bi-ni* ¹⁵⁾ *ku-lu-ni-ma lu ni-iš-me* (Bilgiç ve Günbattı, *Ankaraner Kültepe Texte III*, 161. vd.)

⁶ Yayım hakkı kendisinde olan bu mektupları çalışmama izin veren ve hazırlık aşamasında çok değerli bilgilerini ve katkılarını benden esirgemeyen Hocam Prof. Cahit Günbattı'ya teşekkürlerimi sunuyorum.

Mektup, öteden beri tartışma konusu olan *sikkatum* ve *ana sikkatim wašā'um* “*sikkatum*’a çıkmak” ve *ina tuwar sikkatim* “*sikkatum*’dan dönmek” gibi teşkilleri dolayısıyla önemlidir.

	1	<i>a-na En-um-A-šūr qí-bi-ma</i>
	2	<i>um-ma Nu-ur-<İštar->ma</i>
	3	<i>ta-áš-ta-na-me a-ma-kam</i>
	4	<i>ki-ma a-na-kam ma-tum</i>
	5	<i>dal-ha-at-ni-ma ù KÙ.BABBAR</i>
	6	<i>da-nu-ni / a-dí ki-a-am</i>
	7	<i>a-wi-lu a-na-kam wa-ar-ha-am</i>
	8	<i>iš-té-en₆ ú ší-na</i>
	9	<i>ù-uš-ta-as-hi-ru-ni</i>
K.	10	<i>um-ma a-na-ku-ma</i>
Ay.	11	<i>KÙ.BABBAR ku-un(met. kum)-kà-ma</i>
	12	<i>mì-ma a-na sí-kà-tim</i>
	13	<i>tù-ša-ni lá-at-bi-ma</i>
	14	<i>lá-ta-lá-ak-ma iš-tí-ku-nu</i>
	15	<i>lá-a-za-ki-ir ú-ma-am</i>
	16	<i>iš-tí Ša-lá-tù-a-ar</i>
	17	<i>a-na sí-kà-tim</i>
	18	<i>ni-tí-ši a-hi a-ta be-lí</i>
	19	<i>a-ta i-na tù-a-ar</i>
K.	20	<i>sí-kà-tim a-wi-li</i>
	21	<i>a-na-hi-id-ma KÙ.BABBAR</i>
Sk.	22	<i>ú-ša-ak-na-ak-šu-nu</i>
	23	<i>wa-ar-ha-am iš-té-en₆</i>
	24	<i>lá ta-ha-da-ar</i>

¹⁻²⁾ Nūr-İštar, Ennum-Aššur’a şöyle söylüyor: ³⁻⁹⁾ “Burada memleket karışık ve gümüş pahalı olduğu için bu yüzden burada adamların beni bir iki ay boyunca oyaladıklarını orada devamlı işitiyorsun” ¹⁰⁾ Ben şöyle söylüyorum: ¹¹⁻¹⁵⁾ “Gümüşü mühürleyin ve sen *sikkatum* için ayrıldığında ben de hazırlanıp oraya gideyim ve sizinle her şeyi konuşayım. ¹⁵⁻¹⁸⁾ Bugün Şalatuwar’dan *sikkatum*’a (gitmek için) ayrıldık. ¹⁸⁻²²⁾ Sen kardeşimsin, sen beyimsin, *sikkatum*’un dönüşünde adamlar(1) gözden kaçırmayıp (onlara dikkat edip) gümüşü onlara mühürleteceğim. ²³⁻²⁴⁾ Bir ay (gecikme yüzünden) endişe etme.

Açıklama:

St. 12-13; 17-20: *ana sikkatim wašā’um* “*sikkatum* için (yola) çıkmak” ve *ina sikkatim tuārum* “*sikkatum*’dan dönmek” ifadelerinin anlaşılması, *sikkatum* kelimesinin anlamı ile doğrudan ilgilidir.

Aslında Akadça “çivi, kazık” anlamındaki *sikkatum*, Kültepe metinlerinde, *rabi sikkatim* “*sikkatum*lar’ın âmiri” teşkili içerisinde, nasıl bir görev yaptıklarını bilemediğimiz yüksek dereceli yöneticiler karşılığında kullanılmaktadır.⁷

İ. Albayrak, *sikkum* ile *sikkatum*’un aynı kökten elde edilmiş kelimeler olduğuna dikkat çekerek, *sikkum*’un “bir tür resmi taşıma kafilesi veya kervanı”, *rabi sikkatim*’in bu kafilenin idaresini üstlenen görevli olabileceğini ileri sürmüştür.⁸

Cahit Günbattı, metin yerlerini yorumlayarak, *sikkatum*’un herhalde belirli zaman ve yerlerde kurulan, büyük ölçüde maden alış-verişinin yapıldığı bir çeşit panayır karşılığında kullanıldığını; *rabi sikkatum*’ların da buradaki işlerin yürütülmesinden sorumlu yüksek memurlar olduğunu belirtmiştir.⁹

2. Kt. v/k 128

Mektubun yazarı Pilah-Aşşur muhatabına Aşşur-şamšī’ye, Ulama ve Şalatuwar’daki ortak ticarî girişimleriyle ilgili bilgi vermektedir. Mektupta adı verilmeyen üçüncü bir kimsenin yapacağı işe de değinilmektedir.

1	<i>a-na A-šur-UTU-šī qí-bí-ma</i>
2	<i>um-ma Pí-la-ah-A-šur-ma</i>
3	1 1/3 <i>ma-na-TA URUDU-um</i>
4	<i>a-na KÙ.BABBAR i-za-az</i>
5	<i>sí-kà-tum / ru-qá-ma</i>
6	<i>KÙ.BABBAR-pu / ša-du-ú</i>
7	<i>šu-ma / ta-da-num / té-er-ta-kà</i>
8	<i>li-li-kam-ma KÙ.BABBAR</i>
9	<i>5 ma-na ù 6 ma-na</i>

⁷ Kültepe metinlerinde, Akadça *rabium* “büyük, şef” kelimesinin Sumercesi GAL ile teşkil edilmiş bu yöneticilerden 40 kadarı kaydedilmiştir (Bu konuda bk. Klaas R. Veenhof ve Jasper. Eidem, *Mesopotamia, The Old assyrian Period*, (Göttingen: Orbis Biblicus en Orientalis, 2008) 220-224.

⁸ İrfan Albayrak, “Uşur-ša-İstar’ın Arşivinden Bakır Ticareti İle İlgili Bir Mektup”, *Studies in Honour of Ahmet Ünal Armağanı*, (2016), 29-30.

⁹ Bu konuda ayrıntılı bilgi için bk. Cahit Günbattı, “Asur Ticaret Kolonileri Devrinde Anadolu Kralları ile Asurlu Tüccarlar Arasındaki İlişkilere Işık Tutan İki Yeni Belge”, *XII. TTKB*, (1999), 81-82.

	10	<i>li-pu-uš-ma</i>
	11	<i>ʿluʿ-šé-bi-la-kum</i>
	12	[x] <i>x-ki / ú-ša-il₅-ma</i>
	13	[x <i>ma</i>]- <i>na</i> 17 GÍN.TA
K.	14	[<i>i-na</i>] <i>Ú-lá-ma</i> URUDU- <i>um</i>
Ay.	15	[x <i>ma-na</i> x GÍN.TA] <i>i-na</i>
	16	[<i>Ša-la-t</i>] <i>ù-ar / URUDU-um</i>
	17	[<i>št</i>]- <i>ku-um / 1 ma-na</i> 13 GÍN.TA
	18	<i>i-za-az / šu-ma</i>
	19	<i>a-na Ša-la-tù-ar</i>
	20	<i>ú-ul a-na Ú-lá-ma / a-sà-ri-id</i>
	21	<i>e-ma-ri / šé-ri-a-ma</i>
	22	<i>ig¹-ri / lá a-ša-qal</i>
	23	[<i>iš-tí</i>] <i>a-li-ki-im pá-ni-e-ma</i>
	24	[<i>té-er-t</i>]- <i>a-kà li-li-kam</i>
	25	[x-x-x]- <i>ri-id gam-ra-a</i>
	26	[x x x] <i>ù 1 ma-na</i> .TA
	27	[<i>i-na Ša</i>]- <i>lá-tù-ar</i>
K.	28	[x-x]- <i>bi₄¹ Í-dí-Sú-in</i>
	29	[x x] <i>e-ri-iš-ma</i>
	30	[x x] <i>i-ša-ma</i>
Sk.	31	KÜ.BABBAR <i>ú-lá i-ba-ší</i>
	32	[x]- <i>ar-ma ú-šé-ba-[a]-al-k[um]</i>

¹⁻²⁾ Pīlah-Aššur Aššur-šamšī'ye şöyle söyler: ³⁻⁴⁾ “O, gümüşe (çevirmek) için 1 1/3'er *mina* bakır ayıracak. ⁵⁻¹¹⁾ *sikkatum* uzaktır (*sikkatum*'a daha zaman vardır). Gümüş yatırım yapmak için ayrılmıştır. Eğer (talimat) verirsen talimatın bana gelsin ve 5 veya 6 *mana* gümüş kazanayım ve sana göndereyim. ¹²⁻¹⁸⁾ [...] araştıracağım ve [x] *mana* 17'şer *šeḡel* bakır Ulama'da; [x *mana* x'er *šeḡel*] *šikkum* cinsi bakır Şalatuwar'da 73'er *šeḡel*'e bölecek. ¹⁸⁻²²⁾ Eğer Şalatuwar veya Ulama'ya (gitmek için eşekleri) yükleyeceksem/hazırlayacaksam, eşekleri buraya gönder ki (onlara) ücret ödemeyim. ²³⁻²⁵⁾ İlk haberci ile haberin bana gelsin. [...] halledin. ²⁶⁻²⁹⁾ [...] ve birer *mina* (gümüş) Şalatuwar'da [...] İddi(n)-Sîn [...] istedi. ³⁰⁻³²⁾ [...] sattı. Gümüş mevcut değildir. [...] sana göndereceğim.

Açıklamalar:

St. 6: *ša-du-ú: nadā'um* III. kalıp statif formu (*šandū/šaddū*) olarak tercüme ediyoruz. CAD, N/I, s. 97b'de, "birisine ödeme yaptırmak, yatırım yapmak" anlamları verilmektedir. Buradakine benzer formu CCT VI, 47c'de de görüyoruz.¹⁰

St. 16-17: *URUDU-um šikūm/šikkūm:* CAD Š/II, s. 441a'da düşük kalitede bakır cinsi olduğu belirtilmiştir. Eski Asur devrinde Anadolu'da bakır ticareti hakkında yaptığı çalışmasında bakır türleri üzerinde ayrıntılı olarak duran J.G. Dercksen, *šikkūm* cinsi bakırın geçtiği metin yerlerini vermekte; iyi veya kötü kalitede *šikkūm* cinsi bakırdan bahsedilen yerlere işaret etmektedir.¹¹

3. Kt. v/k 194

Mektup, Kaniš'te bulunan tüccarın, Asur'da oturduğu anlaşılan Adada'ya büyük miktarlarda gümüş ve ticarî mala ilişkin talimatını içermektedir. Metinde, mektubun yazarı olan Tüccar'dan başka bir diğer tüccardan söz edilmesi mektubun anlaşılmasını güçleştirmektedir.

	1	<i>um-ma DAM.GÀR-ru-um a-na</i>
	2	<i>A-da-da qí-bi-ma</i>
	3	1 GÚ 32 <i>ma-na</i> KÙ.BABBAR
	4	<i>ša DAM.GÀR-ri-im a-ha-ma</i>
	5	11 <i>ma-na</i> 12 GÍN KÙ.BABBAR <i>kà-ri-im</i>
	6	<i>ša DAM.GÀR-ri-im-ma</i>
	7	<i>lu-quí-tám ša</i> 1 GÚ KÙ.BABBAR
	8	<i>a-ha-ma ša DAM.GÀR-ri-im</i>
	9	<i>a-ta / ú ša-zu-uz-tum</i>
	10	<i>ší-ma-am i-na a-lim^{ki}</i>
	11	<i>ta-áš-a-ma-ma a-ta</i>
K.	12	<i>lu-quí-tám tù-šé-ší-a-am</i>
Ay.	13	<i>ša</i> 1 GÚ 32 <i>ma-na</i> KÙ.BABBAR
	14	<i>ù a-ha-ma</i> 11 <i>ma-na</i> 12 GÍN <KÙ.BBABBAR>
	15	<i>a-ta ší-ma-am iš-tù</i>
	16	<i>a-lim^{ki} tù-šé-ší-a-am</i>

¹⁰ CCT VI, 47c: ¹¹ *ki-ma* AN.NA *ša-du-ú-ni* ¹² AN.NA *ú-là ni-iš-ta-a-m* "Kalay yatırım yapmak için ayrıldığından, kalayı satın alamıyoruz."

¹¹ Jan Gerrit Dercksen, *The Old Assyrian Copper Trade in Anatolia*, (Leiden: PIHANS 75, 1996), 42-43.

	17	ŠU.NİĞİN KÙ.BABBAR-pì-im qá-dum ni-is-ha-tim
	18	e-zi-ib ša-du-e-tim
	19	ša 3 GÚ KÙ.BABBAR lu-qú-tám
	20	iš-tù a-lim ^{ki} tù-šé-ši-a-am
	21	a-ma-lá té-er-tí / DAM.GÀR-ri-im
	22	lu šú-ba-tí / lu AN.NA
	23	a-ma-kam i-be-et
	24	DUMU um-mì-a-nim ke-nim
	25	e-zi-ib a-na-kam
K.	26	DAM.GÀR-ru-um iš-tí
Sk.	27	DAM.GÀR-ri-im na-am-gu ₅ -ur
	28	lu-qú-tám a-na Kà-ni-iš
	29	lá tù-šé-ra-am

¹⁻²⁾ Tüccar, Adada'ya şöyle söyler: ³⁻¹²⁾ “Tüccarın 92 *mina* gümüşü, ayrıca tüccardaki *kārum*'a ait 672 *šeql* gümüşü; ayrıca tüccara ait 1 talent gümüş (değerindeki) ticarî malı, sen ve ticarî temsilci Şehirde satın alacaksın ve sen ticarî malı buraya göndereceksin. ¹³⁻¹⁶⁾ 92 *mina* gümüşü ve ayrıca (satın alınan malın) fiyatı (olan) 672 *šeql* gümüşü Şehirden bana göndereceksin. ¹⁷⁻¹⁸⁾ *nishatum*-vergisi dâhil toplam gümüşü tut (sakla). ¹⁸⁻²⁰⁾ 180 *mina* gümüşün *šaddū'utum*-vergisini (ve) ticarî malı bana göndereceksin. ²¹⁻²⁵⁾ Tüccarın talimatı gereğince hem kumaşları hem de kalayı orada güvenilir bir tüccarın firmasında tut (sakla). ²⁵⁻²⁷⁾ Burada tüccar, tüccar ile anlaşıldı. ²⁸⁻²⁹⁾ Ticarî malı buraya (Kaniş'e) gönderme.

Açıklamalar:

St. 2: A-da-da:

Bu şahsın, arşiv sahibi Ennam-Aşşur ve ailesinin ticarî işlerinin yürütülmesinde önemli bir görevi olduğu anlaşılmaktadır. Metinde yüklü miktarlardaki gümüş ve ticarî malı Asur'dan Anadolu'ya göndermesi için Anadolu'daki ismi belirtilmeyen bir tüccardan talimat almaktadır. Yukarıda işlediğimiz metinle bağlantılı olduğu anlaşılan AKT 3, 28'de yine ismi belirtilmeyen Asur'daki bir tüccarın satın alınan malları Anadolu'ya göndermesi için Adada'ya 92 *mina* gümüş verdiği kaydedilmiştir.¹² Bir mahkeme kaydı olan AKT 3, 44'te Adada'nın 260 *mina* kalay ve 111 parça

¹² AKT 3, 28: ⁵⁾ 1 GÚ 32 ma-na KÙ.BABBAR ⁶⁾ ni-is-ha-sú / DİRİ ⁷⁾ ša-du-a-sú ša-bu ⁸⁾ a-na ší-a-ma-tim ⁹⁾ a-na a-lim^{ki} a-na ¹⁰⁾ A-da-da DAM.GÀR-ru-um ¹¹⁾ i-dí-in.... “*nishatum*-vergisi önceden alınmış ve *šaddū'utum*-vergisi ayrıca ilâve edilmiş 92 *mina* gümüşü, Tüccar Şehir'de satın alınan mallar için Adada'ya verdi.”

kaliteli *kutānu*-kumaşını Timelkiya'da Şalim-ahum'un oğlu Ennam-Aşşur'a verdiği yazılmaktadır.¹³ Ayrıca Adada, AKT 3, 27:21; BIN VI, 218:13, CCT 2, 25:11, Kt. a/k 494a:4, TTC 9, 17, TC 1, 70:25, VS 26, 56:40, KT 6a, 125:43, CCT VI, 46b:8, ICK 2, 128a/b:67'de DUB.SAR unvanı ile geçmektedir. Bunlar aynı kimseler midir bilemiyoruz.

St. 3, 13, 19:

Gümüşün *biltum* "talent" ile tartılması metinlerde sık görülen bir durum değildir. Ennam-Aşşur'un arşivinde, buradan başka gümüşün talent ile tartıldığı dört metin daha bulunmaktadır.¹⁴ Ennum-Aşşur ve ailesi gümüşten daha çok yüksek miktarlarda kalay ve bakır ticareti ile ilgilenmiştir.¹⁵

KAYNAKÇA

- Albayrak, İrfan. "Uşur-ša-İstar'ın Arşivinden Bakır Ticareti İle İlgili Bir Mektup", *Studies in Honour of Ahmet Ünal Armağanı* (2016): 25-35.
- Bilgiç, Emin ve Günbattı, Cahit. *Ankaraner Kültepe Text III (AKT III)*, Stuttgart: FAOS, Beiheft:3, 1995.
- Çayır, Murat. "A Letter of Ennam-Aşşur Son of Şalim-Ahum Discovered in 2001 at Kültepe", *Subartu* 35 (2015): 95-100.
- Günbattı, Cahit. "Kültepe Tabletleri Arasında Aile Haberleşmelerinden Örnekler", *I. UHKB*, (1990): 126-133.
- Günbattı, Cahit. "Asur Ticaret Kolonileri Devrinde Anadolu Kralları ile Asurlu Tüccarlar Arasındaki İlişkilere Işık Tutan İki Yeni Belge", *XII. TTKB*, (1999): 75.83.
- Dercksen, Jan Gerrit. *The Old Assyrian Copper Trade in Anatolia*, PIHANS 75, Leiden, 1996.
- Veenhof, Klaas R.. *The Old Assyrian List of Year Eponyms from Karum Kanish and Its Chronological Implications*, TTYK VI/64, Ankara, 2003.
- Veenhof, Klaas, R. ve Eidem, Jasper. *Mesopotamia, The Old Assyrian Period*, Orbis Biblicus en Orientalis 160/5, Göttingen 2008.

¹³ AKT 3, 44: ¹⁾ 4 GÜ 20 *ma-na* AN.NA ²⁾ ù 1 *me-at* 11 TUG *ku-ta-ni* ³⁾ SİG₅-*tim i-na Ti-me-el-ki-a* ⁴⁾ *A-da-da / a-na* ⁵⁾ *En-nam-A-şur* DUMU *Şal-mah* ⁶⁾ *i-di-in*.....

"260 mina kalayı ve 111 (parça) kaliteli *kutānu*-kumaşını Timelkiya'da Adada Şalim-ahum'un oğlu Ennam-Aşşur'a verdi."

¹⁴ AKT 3, 95: ⁷⁾ 4 GÜ 9 5/6 *ma-na* 5 GİN ⁸⁾ 8 GİN.TA ⁹⁾ 31 *ma-na* 14 1/3 GİN 7 1/2 ŞE ¹⁰⁾ KÜ.BABBAR-*áp-şu*.....; AKT 3, 82: ³⁰⁾ 4 GÜ 4 *ma-na* KÜ.BABBAR; AKT 3, 80:¹²⁾ KÜ.BABBAR 1 GÜ ù 2 GÜ; AKT 3, 85: ²¹⁾ 1 GÜ KÜ.BABBAR.

¹⁵ Kalay (AN.NA): AKT 3: 44,49, 61, 65, 70, 74,78, 91, 95, 101. Bakır (URUDU): AKT 3: 40, 45, 52, 56, 57.

KISALTMALAR

BIN	Babylonian Inscriptions in the Collection of J.B. Nies, New Haven.
CAD	The Assyrian Dictionary of the Oriental Institute of the University of Chicago – Chicago 1956 vd.
CCT	Cuneiform Texts from Cappadocian Tablets in The British Museum, London 1975.
FAOS	Freiburger altorientalische Studien. Beeiheft: Altassyrische Texte und Unterschengen, Stuttgart 1984.
ICK	Inscriptions cuneiformes de Kültepe, Prague 1962.
KT	Kültepe Tabletleri, Ankara 2006 vd.
PIHANS	Publications d'Institut historique archeologie neerlandais de Stambul, Leiden.
UHKB	Uluslararası Hititoloji Kongresi Bildirileri, Çorum 1990.
TC	Tablettes cappadociennes du Louvre, Paris 1928.
TTC	Trente Tablettes Cappadociennes, Paris 1918.
TTKB	Türk Tarih Kongresi Bildirileri Ankara 1994.
VS	Vorderasiatische Schriftdenkmäler der Königlichen Museen zu Berlin, Berlin 1992.

FOTOĞRAFLAR

1. Kt. v/k 57

ön yüz

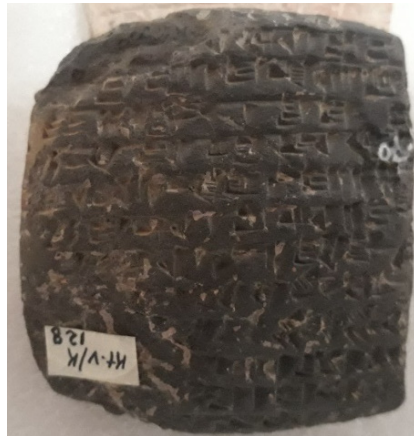

arka yüz

2. Kt. v/k 128

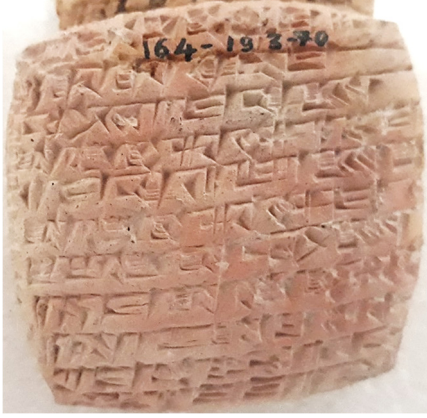

ön yüz

arka yüz

3. Kt. v/k 194

ön yüz

arka yüz